

Familjejuridik på Sparbanken i Enköping 2023-10-04

På onsdag den 4 oktober kunde medlemmar i SPF Seniorerna *Enabygden* lyssna till två kunniga jurister från Sparbanken i Enköping, **Joel Garpe** och **Carl Eidenert**, som berättade om familjejuridik. De ämnen som kom upp var bl.a. samboavtal, giftorätts gods, arvsordningen, testamente och framtidsfullmakter. Dessa är många gånger ganska komplicerade frågor, varför detta referat endast ger en översikt. För mer detaljerad information och konkreta fall bör man alltid konsultera juridisk expertis.

Samboavtal

Att leva som sambo är betydligt mer osäkert än som gift. Så länge samboförhållandet håller och inga extraordinära händelser inträffar, fungerar livet oftast problemfritt. Däremot kan det bli mycket komplicerat vid separationer, dödsfall eller liknande händelser, särskilt om barn finns i familjen.

Om ett samboförhållande upphör, oavsett om det sker genom dödsfall eller separation, finns möjligheten att göra en bodelning. Det är förhållandena i det enskilda fallet som avgör om en bodelning är att rekommendera. Det finns dock vissa tidsramar som måste hållas, t.ex. ska bodelning begäras senast vid bouppteckning vid dödsfall samt begäras inom ett år från samboförhållandets upphörande vid separation.

I ett samboförhållande är endast den bostad och det bohag som införskaffats för gemensamt bruk som kan bodelas, men inte sådant som bilar, båtar eller en sommarstuga.

Det finns möjlighet att skriva samboavtal. Ett samboavtal begränsar eller tar bort möjligheten till bodelning. Även här är det omständigheterna i det enskilda fallet som avgör om samboavtal är att rekommendera.

I regel är det bättre att hantera frågor om en delning av ett bo innan dödsfallet eller separationen är ett faktum. Det är alltid lättare och oftast billigare att komma överens i förväg.

Ett par ting att särskilt tänka på är att barn som föds i ett samboförhållande juridiskt sett betraktas som särkullbarn samt att sambor i avsaknad av testamente aldrig ärver varandra. T.o.m. Allmänna arvsfonden går före sambor. För sambor kan en ömsesidig livförsäkring vara till ovärderlig hjälp vid dödsfall. Även äldre sambor med barn och barnbarn från tidigare förhållanden bör nogsamt tänka igenom sin situation.

Giftermål

Som huvudregel innehas all egendom i ett äktenskap med giftorätt oavsett vem som skaffat egendomen. Giftorätt är ett vilande anspråk som aktualiseras vid bodelning.

Genom äktenskapsförord, förbehåll i testamente, förbehåll i gåva samt i vissa försäkringar kan egendom var enskild inom äktenskapet och således inte ingå vid bodelning.

Önskar äkta makar att viss egendom, eller t.o.m. all egendom, ska vara enskild, som inte redan är det, bör äktenskapsförord upprättas och registreras hos Skatteverket.

När ett äktenskap upphör bör en bodelning ske, gärna så skyndsamt om möjligt. Till skillnad från samboskap finns ingen lagstadgad bortre tidsgräns. I bodelningen ingår allt utom enskild egendom. Bodelning kan även ske inom äktenskap. Det kan finnas flera skäl till en inomäktenskaplig bodelning, exempelvis att jämna ut ägarförhållanden eller av skatteskal.

Vid dödsfall sker bodelning före arvskifte om en bodelning ska ske.

Arvsordning

Den legala arvsordningen innehåller tre arvsklasser. Endast om arvingar saknas i en klass går arvet vidare till nästa. Den första klassen är barn, barnbarn och vidare i nedstigande led. Dessa är de s.k. bröstarvingarna. De kan aldrig göras helt arvlösa genom testamente, då de alltid har rätt till sin laglott som är halva arvslotten.

Andra arvsklassen utgörs av föräldrar och syskon samt deras barn, medan den tredje utgörs av mor och farföräldrar samt därefter föräldrarnas syskon.

Däremot ärver inte kusiner utan stöd av testamente. Förutom laglott till första arvsklassen har man sålunda rätt att testamentera all sin efterlämnade egendom till vem eller vad som helst. Om legala arvingar saknas och inget testamente finns, går kvarlåtenskapen till Allmänna arvsfonden.

En efterlevande make/maka har ingen ovillkorlig arvsrätt. Han/hon ärver hela boet med fri förfoganderätt – det som tidigare benämndes ”i orubbat bo” – om det bara finns inomäktenskapliga barn och inget testamente som säger något annat.

Särkullbarn har emellertid omedelbar rätt till sin arvslott. Dock kan detta minskas med hälften genom testamente ner till laglott.

Testamenten har hårda formkrav. De ska vara skriftliga och bevittnade. Bevittning ska ske på korrekt sätt och vem som kan vara vittnen beror på såväl ålder, kognitiv förmåga som relation till testamentsgivaren. Det finns inget lagkrav på datering av testamente men det bör alltid ske.

Ett senare upprättat testamente ersätter som regel ett äldre testamente om dessa behandlar samma sak.

Testamenten kan innehålla olika förbehåll, bl.a. full äganderätt eller fri förfoganderätt. I det senare fallet kan det senare bli frågan om s.k. efterarv vid arvmottagarens död.

Arv kan även ges som enskild egendom, varvid det inte kommer att ingå i arvmottagarens giftorätts gods. Generellt är det ofta olämpligt att lägga in alltför komplicerade förbehåll i testamenten, då de kan skapa fler problem än de löser.

Framtidsfullmakt

En framtidsfullmakt är en fullmakt om framtida företräderskap som träder i kraft när fullmaktsgivaren är oförmögen att hantera sina angelägenheter t.ex. på grund av sjukdom.

Lagstiftningen om framtidsfullmakter är bara ett halvdussin år gammal och någon utvecklad praxis finns ännu inte för att klargöra alla tolkningsfrågor. Avsikten med lagen var ändå att lösa problem som kan uppstå, när någon blir dement och inte kan bevaka sina rättigheter.

Ett exempel på ovanstående tolkningsfrågor är att Lantmäteriet i relativt nyligen ansett att det kan vara en jävssituation om en make företräder den andre maken vid försäljning av ett gemensamt/samägt boende.

Det är fullmaktstagaren som beslutar om när fullmaktsgivaren har nått punkten för att fullmakten ska träda i kraft. Det finns inget lagkrav på att det t.ex. ska finnas ett läkarutlåtande.

För att inte vaggas in i en falsk trygghet är det oftast klokt att söka rådgivning kring sina familjerättsliga dokument.

<https://www.sparbankenenkoping.se/privat/jurist.html>

Vid pennen
StigF

Faktakontrollerat av Joel Garpe

Joel Grape

Carl Eidenert

Bilder från Sparbanken i Enköping